

**AZERBAJCAN CUMHURİYETİ, GÜRCİSTAN, TÜRKİYE
CUMHURİYETİ VE TÜRKMENİSTAN ARASINDA HAZAR
GEÇİŞLİ BORU HATTI PROJESİNİN UYGULANMASINA
İLİŞKİN HAZAR GEÇİŞLİ BORU HATTININ UYGULANMA
İLKELERİ HAKKINDAKİ HÜKÜMETLERARASI
DEKLARASYONUN ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN**

(Resmi Gazete ile yayımı: 18.10.2001 Sayı: 24557)

Kanun No
4712

Kabul Tarihi
11.10.2001

MADDE 1. – 18 Kasım 1999 tarihinde İstanbul’da imzalanan “Azerbaycan Cumhuriyeti, Gürcistan, Türkiye Cumhuriyeti ve Türkmenistan Arasında Hazar Geçişli Boru Hattı Projesinin Uygulanmasına İlişkin Hazar Geçişli Boru Hattının Uygulanma İlkeleri Hakkındaki Hükümetlerarası Deklarasyon”un onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**Azerbaycan Cumhuriyeti, Gürcistan, Türkiye Cumhuriyeti ve
Türkmenistan arasında Hazar Geçişli Boru Hattı Projesinin
uygulanmasına ilişkin**

**HAZAR GEÇİŞLİ BORU HATTININ UYGULANMA İLKELERİ
HAKKINDAKİ HÜKÜMETLERARASI DEKLARASYON**

Azerbaycan Cumhuriyeti (Azerbaycan), Gürcistan (Gürcistan), Türkiye Cumhuriyeti (Türkiye) ve Türkmenistan (Türkmenistan) (birlikte yazıldığında **Taraflar** ve ayrı ayrı yazıldığında bir **Taraf**) ülkeleri ve yargı yetkilerini kullandıkları alanlar üzerinde ve buralardan geçen doğalgaz taşıma projelerine yerli ve yabancı yatırımcıların yapacakları yatırımları arzularak ve bunları cezbetmeye, teşvik etmeye ve korumaya niyetli ve hazır olarak, ortak enerji ihtiyaçlarını karşılamak ve ihraç boru hatları bölgesel altyapısı oluşturmak amacıyla bu tür projelere yüksek öncelik tanıyarak;

Taraflar, tarafı oldukları uluslararası ticaret ve yatırım anlaşmalarında dercolunan ilkeleri daha da ileri götürmeyi ve bilhassa doğalgaz taşımacılığı sektöründe işbirliği yapmayı isteyerek;

Taraflar, diğer yöntemlerin yanı sıra, Taraflar ve Sponsorların da katılabilecekleri kapsamlı hükümetlerarası, geçiş ülkesi ve diğer proje anlaşmaları akdetmek suretiyle Türkmenistan’dan Türkiye ve diğer Avrupa ülkelerine gaz taşımaya yönelik Hazar geçişli bir gaz boru hattı (**Boru Hattı**) projesi (**Proje**) geliştirmek üzere Proje Sponsorlarına (**Sponsorlar**) uygun koşulları oluşturmayı arzularak;

Türkiye Cumhuriyeti ve Türkmenistan Hükümetleri, Hazar Geçişli Gaz Boru Hattı (HGGB) Projesine ilişkin olarak Türkiye Cumhuriyeti ve Türkmenistan Hükümetleri arasında 29 Ekim 1998 tarihinde ikili bir Hükümetlerarası Anlaşma (Ek-I) imzalamış bulduklarını ve bu Anlaşma'nın Ek-II'deki hususlara uygun olduğunu Azerbaycan Cumhuriyeti ve Gürcistan Hükümetlerine bildirmiş olarak;

Taraflar, ilgili geçiş ülkesi anlaşmalarında Taraflar ve Sponsorlar arasında bilahare üzerinde mutabık kalınacak ve ayrıntıları belirlenecek şartlar çerçevesinde yol ve arazi kullanma hakları vermek suretiyle ülkeleri veya yargı yetkisini kullandıkları alanlar üzerinde ve buralardan geçen doğalgazın iletimini kolaylaştırmayı arzularak;

Taraflar, Projenin Tarafların tam taahhütlerini, işbirliğini kolaylaştırmalarını ve yardımlarını gerektirdiğini bilerek;

Taraflar, Sponsorların Projeyi 2002 yılının son çeyreğinde tamamlamalarına yardımcı olma niyetlerini dile getirerek;

Aşağıdaki hususlar üzerinde anlaşmaya varmışlardır :

MADDE 1 ENERJİ ŞARTININ UYGULANMASI

Taraflar, Projenin tüm veçhelerine ve özellikle Taraflar ile bu Deklarasyonun 2 (a) ve 6. Maddelerinde öngörüldüğü şekilde yapılacak Anlaşmalar çerçevesinde kendilerine tanınan haklar doğrultusunda hareket eden Sponsorlar arasındaki ilişkilere 1994 tarihli Enerji Şartı Anlaşması'ndaki ilkeleri uygulamayı kabul ederler.

MADDE 2 PROJEYİ TAAHHÜT

Taraflar, ülkeleri içinde, arasında ve buralardan geçerek geliştirilmekte olan Projede yer alan, ortak yararlar, haklar ve yükümlülüklerin bilincinde olarak, bu Deklarasyonun 6. Maddesinde öngörülen Anlaşmalara uygun olarak yükümlenmeyi ve Projenin ömrü boyunca yükümlü kalmayı kabul ederler. Bu bilinçle her bir Taraf aşağıdaki hususları gerçekleştirmek amacıyla her zaman gerekli yasama, yürütme, idare, düzenleme ve diğer tedbirlerini almak amacıyla tam yetkisini kullanır :

(a) Taraf olacağı Hükümetlerarası Anlaşma (HAA), Geçiş Ülkesi Anlaşması (GÜA) ve ilgili herhangi diğer bir anlaşmada yer aldığı şekilde Projeyi onaylamak, mümkün kılmak ve uygulamak;

(b) Projeye dair, Madde 2 (a)'da sayılan, taraf olacağı Anlaşmaları anayasasına uygun ve iç hukuk bakımından etkili kılmak;

(c) Herhangi bir alt bölümü veya kurumları tarafından Projeye ilişkin yükümlülüklerinin tam olarak yerine getirilmesini temin etmek; ve

(d) Ülkeleri veya yargı yetkisini kullandığı alanlar üzerinde Projenin, Projeye ait mal varlığının ve Projeye ilgili kişilerin fiziksel güvenliğini sağlamak üzere gerekli tedbirleri almak. Bu tür tedbirlerin uygulanmasına dair masraflar her bir GÜA şartları çerçevesinde belirlenecektir.

MADDE 3 DOĞALGAZIN MÜLKİYETİ

Taraflar, Boru Hattı ile taşınan doğalgazın mülkiyetinin, malik olan tarafta kalacağını kabul ederler.

MADDE 4

PROJENİN GÜZERGÂHI

Taraflar, Projenin sponsorlar tarafından inşa edileceğini, işletileceğini ve mülkiyetinin sponsorlara ait olacağını kabul ederler. Taraflar aynı zamanda, Projeye uygun olarak inşa edilecek Boru Hattının GÜA'na taraf olanlar arasında ortaklaşa mutabık kalınacağı üzere, 6. Maddenin hükümlerine ve esaslı millî güvenlik mülâhazalarına tâbi olmak şartıyla ticarî ve teknik açıdan verimli bir güzergâh takip edeceğini de kabul ederler.

MADDE 5

TRANSİT HAKKI

Tarafların her biri, şartları bu Deklarasyonun 6. maddesine uygun olarak akdedilecek anlaşmalarda karşılıklı mutabık kalınacak Proje uyarınca, Boru Hattı yoluyla, ülkelerine veya yargı yetkisi kullandıkları alanlara giren, buralardan geçen ve çıkan doğalgaza, transit geçiş hakkı verecektir.

Taraflar, bu Deklarasyonun 6. Maddesinde atıfta bulunulan anlaşmalar gereğince verilecek haklar muvacehesinde, bu hakları tanımının karşılığında hakkaniyetli ve makul bedel alacakları ve doğalgaz arz güvencesi, Proje kısmî katılım ve/veya geçiş ücreti de dahil olmak üzere diğer yararlar sağlayacakları hususunda anlaşmışlardır.

MADDE 6

DİĞER ANLAŞMALAR

Taraflar, Projeyi uygulamak ve desteklemek amacıyla, aralarında bir çok taraflı anlaşma ve her bir Taraf ile Sponsorlar arasında anlaşmalara ilişkin müzakereleri 2000 yılı Mart ayına kadar tamamlamaya çalışacaklardır. Bu anlaşmalara şunlar dahildir :

(a) Taraflar arasında bu Deklarasyonda ortaya konulan ilkeleri yansıtan ve Projenin tanımı ve uygulanması bağlamında Tarafların ve Sponsorların hak ve yükümlülüklerini daha ayrıntılı ve tam olarak tarif eden bir kapsamlı Hükümetlerarası Anlaşma (HAA);

(b) Her bir Taraf ile Sponsorlar arasında, diğerleri meyanında aşağıdaki hususları da içeren bir anlaşma (Geçiş Ülkesi Anlaşması);

(i) Projenin ayrıntılı bir tanımı;

(ii) Projenin geliştirilmesi, inşası, işletmesi ve bakımı için araziyi kullanma ve buraya ulaşma hakkı da dahil olmak üzere arazi hakları;

(iii) izin, onay, rıza, ruhsat ve diğer yetkilendirme belgelerinin çıkarılması;

(iv) emval, teçhizat, malzeme ve personelin ülkesine ve ülkesinden serbestçe giriş ve ülke içinde serbestçe dolaşımı hakları;

(v) GÜA'nda üzerinde mutabık kalınacak vergi muafiyetlerinin tanınması; ve

(vi) Tarafların ve Sponsorların üzerinde mutabık kalınacak ticarî ve diğer hak ve yükümlülükleri.

MADDE 7

ÇEVRE KORUMA

Taraflar, Projenin, Projeye uygulanabilir tüm ilgili uluslararası çevre norm, prosedür ve yükümlülüklerine uygun olarak gerçekleştirilmesini temin ederler. Bu tür yükümlülükler, ilgili tüm dahili standart ve şartlara rağmen ve bunlara üstün olarak uygulanır.

4712

11.10.2001

MADDE 8

**PROJENİN ÜLKESEL VEYA SINIR
ANLAŞMAZLIKLARINDAN BAĞIMSIZLIĞI**

Tarafların Projeyi taahhütleri, Taraflar arasında mevcut veya ileride meydana gelebilecek herhangi bir ülke veya sınır anlaşmazlığı, görüş ayrılığı veya talebinden bağımsız olarak mevcuttur ve Taraflar Projenin, bu tür anlaşmazlık, görüş ayrılığı veya talebinden olumsuz olarak etkilenmeyeceğini kabul ederler.

MADDE 9

ORTAK KOMİTE

Taraflar, Projenin uygulanmasının kolaylaştırılmasını teminen, Taraflar ve Sponsorlar arasındaki görüşmelerin yürütülmesine katkıda bulunacak ve anlaşmaya varılmasına yardımcı olacak bir Ortak Komite kurarlar. Bu Ortak Komite'nin yapısı, görevleri, yükümlülükleri ve usulleri prosedürleri, 6. Maddede öngörülen Hükümetlerarası Anlaşma ile oluşturulur.

MADDE 10

YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ

Bu Deklarasyon, imza edilmesi veya her bir Tarafın millî mevzuatının gerektirdiği usulün tamamlanmasıyla yürürlüğe girer.

Bu Deklarasyon İngiliz dilinde beş orjinal kopya olarak hazırlanmıştır.

Bu Deklarasyon, dört Tarafın Cumhurbaşkanı tarafından 18 Kasım 1999 tarihinde İstanbul'da imzalanmıştır.

(İMZA)

Türkiye Cumhurbaşkanı

(İMZA)

Azerbaycan Cumhurbaşkanı

(İMZA)

Gürcistan Cumhurbaşkanı

(İMZA)

Türkmenistan Cumhurbaşkanı

(İMZA)

Amerika Birleşik Devletleri tanıklığıyla

EK-I

18 Kasım 1999

Azerbaycan Cumhuriyeti

Gürcistan

Ekselansları,

Türkiye ve Türkmenistan'ın 29 Ekim 1998 tarihinde, Hazar Geçişli Türkmenistan-Türkiye-Avrupa Doğalgaz Boru Hattı Projesini gerçekleştirmek amacıyla ikili bir Hükümetlerarası Anlaşma yaptığını bildirmekten şeref duyarız.

Türkmenistan, müteakip Anlaşmalara uygun olarak 19 Şubat 1999 tarihinde projeyi uygulamak üzere, Türkiye ile bilistişare bir sponsorlar konsorsiyumu atadığını bildirir.

Türkmenistan, ayrıca, ikili Geçiş Ülkesi Anlaşmaları ve kapsamlı bir Hükümetlerarası Anlaşma yapmak amacıyla bir önceki paragrafta atıfta bulunulan sponsorlarla görüşmelere başlamanızı rica eder.

Saygılarımızla

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına

Türkmenistan Hükümeti adına

EK-II

Bu Deklarasyonun Giriş kısmının dördüncü paragrafında dile getirildiği üzere, Türkiye Cumhuriyeti ve Türkmenistan Hükümetleri, Azerbaycan Cumhuriyeti ve Gürcistan Hükümetlerine aşağıdaki hususları duyururlar :

1. İkili Hükümetlerarası Anlaşma, ne Azerbaycan Cumhuriyeti, ne de Gürcistan üzerine herhangi bir yükümlülük yüklemeyiz;
2. İkili Hükümetlerarası Anlaşma, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin veya Gürcistan'ın egemenliklerini ve/veya bağımsızlıklarını herhangi bir şekilde sınırlamaz;
3. İkili Hükümetlerarası Anlaşma, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin veya Gürcistan'ın taraf, imzacı veya müracaatçısı olduğu uluslararası antlaşma veya anlaşma gereğince doğan herhangi bir hakkını veya ayrıcalığını, veya herhangi bir yükümlülüğünü yerine getirme imkânını ortadan kaldırmaz, bunlara ters düşmez, sınırlamaz veya engellemez; ve
4. İkili Hükümetlerarası Anlaşma, Türkiye Cumhuriyeti'nin veya Türkistan'ın taraf, imzacı veya müracaatçısı olduğu uluslararası antlaşma veya anlaşma gereğince doğan herhangi bir hakkını veya ayrıcalığını, veya herhangi bir yükümlülüğünü yerine getirme imkânını ortadan kaldırmaz, bunlara ters düşmez, sınırlamaz veya engellemez; ve
5. İkili Hükümetlerarası Anlaşma, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin veya Gürcistan'ın topraklarında veya egemenlikleri altında olan yerlerde hidrokarbon yataklarından doğalgaz arama, geliştirme, taşıma ve pazarlama ilgili olarak herhangi bir yatırımcının faaliyette bulunmasına ters düşmez, bunları sınırlandırmaz, engellemez, önşarta bağlamaz.

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Cilt	Birleşim	Sayfa
41	2	3
47	24	8
71	6	413:418,493:516

I- Gerekçeli 558 S. Sayılı Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 6 ncı Birleşim tutanağına bağlıdır.

II- Bu Kanunu; Türkiye Büyük Millet Meclisinin Tali Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji, Esas Dışişleri Komisyonları görüşmüştür.

III- Esas No. : 1/737